

Þróunarverkefni í leikskólum – Snemmtæk íhlutun í málþroska og læsi leikskólabarna

Tilurð verkefnis Hugmynd að þróunarverkefninu varð til árið 2014 þegar greinarhöfundur starfaði með starfsfólki leikskólans Akraseli á Akranesi. Í framhaldi af skilafundi með sérkennslustjóra og talmeinafræðingi vegna ungs barns með alvarleg málþroskafrávik á þessum tíma varð til hugmynd um að innleiða og þróa verkefni sem styrkti starfsfólk leikskólans í að vinna markvissar með ung börn með frávik í málþroska. Í framhaldi af þeirri vinnu varð til bókin: *Snemmtæk íhlutun í málörvun tveggja til þriggja ára barna* (Ásthildur Bj. Snorradóttir o.fl., 2014).

Árið 2014–2015 var síðan tekin ákvörðun í leikskólanum Norðurbergi í Hafnarfirði að vinna þróunarverkefnið; Snemmtæk íhlutun í málörvun leikskólabarna – undirbúningur fyrir lestur. Þeirri vinnu lauk síðan með handbók leikskólans sem er vistuð á heimasíðu leikskólans. Fjöldi annarra leikskóla í Hafnarfirði ásamt öðrum sveitarfélögum hafa síðan tekið þátt í þróunarverkefninu um Snemmtæk íhlutun varðandi málþroska og læsi. Öll þessi þróunarverkefni enda með því að starfsfólk leikskólanna útbýr handbók leikskólans sem að flestar eru vistaðar á heimasíðum þeirra leikskóla sem hafa tekið þátt í þróunarvinnunni. Mikil áhersla er lögð á að allir innan leikskólans taki virkan þátt í verkefninu og unnið sé í anda lærdómssamfélagsins. Einnig er áhersla lögð á að upplýsa og virkja foreldra og forráðamenn til samstarfs ásamt því að styrkja skil á milli skólastiga með því að vinna út frá heildstæðri skólastefnu. Unnið er út frá ákveðnum handbókarramma en alltaf tekur þróunarvinnan mið af sérstöðu hvers skóla og helstu námsleið leikskólans sem er leikurinn. Til viðbótar hafa bókasöfn og frístundaheimili líka tekið virkan þátt í innleiðingunni á þróunarverkefninum.

Þróunarverkefnið heldur áfram að vaxa og dafna vegna mikils áhuga leikskólafólks um

Ásthildur Bj. Snorradóttir
talmeinafræðingur Lögped. M.L.S
Sjálfsstætt starfandi talmeinafræðingur

Mynd 1. Það er gaman að læra.

að auka þekkingu og færni allra þeirra sem vinna með ung börn, um málþroska og málörvun ásamt því að styrkja undirstöðuþætti fyrir lestur. Það hefur aukist til muna að fólk geri sér grein fyrir að leikskólinn er fyrsta skólastigið og í leikskólanum er lagður grunnur að öllu námi barnsins. Einnig hefur umræða innan skólasamfélagsins mikið snúist um undirstöðuþætti fyrir lestur. Hvernig hægt sé að hjálpa börnum með frávik í málþroska til að ná betri árangri til þess að geta betur tekist á við áskoranir áframhaldandi skólagöngu. Erlendar og íslenskar rannsóknir sýna að tengsl eru á milli orðaforða frá fjögurra ára aldri við lesskilning á seinni skólastigum. Aðrir þættir eins og góð hljóðkerfisvitund skipta líka höfuðmáli við að ná árangri í lestri. Í þessu ljósi er mikilvægt að finna börn sem eru í áhættu fyrir námsörðugleika sem fyrst og tryggja viðeigandi stuðning og íhlutun til þess að fyrirbyggja námsörðugleika síðar meir (Hulme og Snowling, 2009; Jóhanna Einarsdóttir o.fl., 2018).

Markmið þróunarverkefnisins

Markmið: Að öll börn í leikskólum á Íslandi nái hámarksárangri hvað varðar mál, tal og boðskipti og undirbúning hvað varðar lestur. Stefnt er á að þessi vinna í leikskólunum skili börnunum betur undirbúning inn í fyrsta bekk grunnskóla og unnið sé í anda heildstæðrar skólustefnu. Lögð er áhersla á að hvert barn fái íhlutun og kennslu við hæfi og að kennsla í grunnskólum byggji á niðurstöðum og áherslum í kennslu frá leikskólum. Unnið verður eftir hugmyndafræði um snemmtæka íhlutun með áherslu á hámarksárangur allra nemenda hvað varðar málþroska og læsi.

Undirmarkmið:

- Að styrkja og efla málþroska leikskólabarna með áherslu á læsi. Gert er ráð fyrir að valdir leikskólar (getu verið einhver sveitarfélög) taki þátt í verkefninu í byrjun og nýttur verði handbókarramma sem er á vef Menntamálastofnunar MMS. Gert er ráð fyrir að hver leikskóli noti þann handbókarramma að vild til þess að útbúa eigin handbók fyrir sinn leikskóla.
- Leggja áherslu á samvinnu við heilsugæslustöðvar vegna niðurstaðna úr þroskaprófum eftir tveggja ára aldur.
- Að nota skilvirkari vinnubrögð hvað varðar málþroska og læsi með því að búa til verkáætlun sem leikskólar styðjast við. Skimanir, skráningar og próf hvað varðar mál og læsi verði notuð í leikskólum. Aukin áhersla á íhlutun og uppbyggingu málörvunarhópa og einstaklingsþjálfun, þar sem hvert barn fær íhlutun/kennslu við sitt hæfi.
- Að auka þekkingu, færni og öryggi starfsfólks í vinnu með málörvun og læsi í leikskólum sveitarfélagsins. Verkefnastjóri fer m.a. inn í leikskóla sem taka þátt í þróunarvinnunni og speglar málörvun hjá yngri og eldri börnum í leikskólanum. Viðeigandi ráðgjöf er veitt strax í kjölfarið.
- Að auka færni í skráningu, mati á árangri og flokkun/vali á viðeigandi málörvunarefni hjá starfsfólki leikskólanna.
- Að virkja/útbúa sérstaka móttökuáætlun fyrir börn sem eru að byrja í leikskóla og mun einnig nýtast börnum sem eru að læra íslensku sem annað tungumál og efla íslenskukennslu, viðeigandi málörvun og stuðning fyrir þennan hóp barna.
- Að auka samstarf við sérfræðinga og foreldra hvað varðar málörvun og læsi. Aukin fræðsla til foreldra og forráðamanna.

Mynd 2. Sameinuð athygli.

- Að efla samstarf á milli leik- og grunnskóla og sveitarfélags í anda lærdómssamfélagsins. Brúa bilið þannig að grunnskólinn haldi áfram að vinna með barnið út frá áherslum leikskólans. Sameiginlegir fundir með starfsfólki leik- og grunnskóla.
- Gert er ráð fyrir því að sérstada hvers leikskóla fái að njóta sín og að allir starfsmenn leikskólans séu virkir þátttakendur. Í lok þróunarverkefnisins er stefnt að því að kynna þróunarverkefnið í viðkomandi sveitarfélagi og að handbækur leikskólanna séu tilbúnar og gerðar aðgengilegar á heimasíðum þeirra.

” *Uppbygging málörvunartíma þarf að vera þannig að þörfum allra barna sé mætt, hóparnir mega ekki vera of stórir, þannig að öll börnin í hópnum fái að njóta sín.*

Innleiðingarferli – handbókarramma

Í innleiðingarferli er lögð áhersla á að vinna í anda lærdómssamfélagsins með skýra forgangsröðun þar sem þarfir allra barna leikskólans eru í forgrunni. Allt starfsfólk leikskólans er ábyrgt fyrir því að taka þátt í þróunarverkefninu. Gert er ráð fyrir að tveir tengiliðir séu valdir frá hverjum leikskóla til að hafa umsjón með verkefninu ásamt því að vera ábyrgir fyrir því að upplýsingar frá leiðbeinendum verkefnisins berist til allra í leikskólanum. Sérstök áhersla er á að upplýsa foreldra/forráðamenn um gildi þróunarverkefnisins og upplýsa þá um

mikilvægi snemmtækrar íhlutunar hvað varðar málþroska og undirbúning fyrir lestur. Einnig er fjallað ítarlega um málþróun ungra barna og hugmyndir til þess að efla góðan málþroska og læsi.

Í þróunarverkefninu er mikil áhersla lögð á fræðslufundi bæði fyrir allt starfsfólk leikskólanna og faglega leiðsögn fyrir tengiliði með sérstökum tengiliðafundum með leiðbeinanda verkefnisins. Fræðslufundirnir fara fram bæði í staðlotum á vettvangi og einnig með fræðslu í gegnum netið. Hver leikskóli skrifar síðan fræðilegan hluta snemmtækrar íhlutunar hvað varðar mál og læsi. Veitt er aðstoð frá leiðbeinanda verkefnisins eftir þörfum. Sérstök athygli er lögð á mikilvægi leiksins (Rosetti, 2005) til að styrkja góðan málþroska og undirstöðuþætti fyrir lestur í daglegum aðstæðum (Bergrós Ólafsdóttir, 2021; Jóhanna Einarsdóttir, 2010).

Unnið er eftir handbókarramma sem tekur mið af hverjum leikskóla fyrir sig, en það sem er sameiginlegt með flestum leikskólum er að fjalla um inngang að þróunarverkefninu og ágrípi af sögu og uppbyggingu hvers leikskóla. Einnig er lögð áhersla á að starfsfólk leikskólanna kynni sér vel Aðalnámskrá leikskólans og geri sér grein fyrir mikilvægi þess að lesa fyrir öll börn (Bergrós Ólafsdóttir, 2021; Bjartey Sigurðardóttir, 2001) ásamt því að hvetja foreldra/forráðamenn að gera hið sama. Sérstök umfjöllun er um börn sem eru að læra íslensku sem annað tungumál.

Einnig er m.a. fjallað um undanfara máls, helstu þjálfunarleiðir, mismunandi málþætti, hlutverk sérkennslustjóra, uppbyggingu málörvunartíma,

Mynd 3. Mikilvægt að benda.

matstæki leikskólans og íhlutun. Í allri þróunarvinnunni er viðhöfð fagleg leiðsögn frá þeim sem innleiða þróunarverkefnið ásamt sérstökum verkefnastjórum sem sjá um að halda utan um þróunarverkefnið í sínum leikskóla. Unnið er í anda lærdómssamfélagsins þar sem m.a. eru skoðaðir styrkleikar og veikleikar leikskólans og farið er yfir hvaða bækur eru til í leikskólanum og málörvunarefni sem er flokkað eftir málþáttum.

Verkferlar í leikskólum

Í þróunarverkefninu er sérstök áhersla lögð á að íhlutun fari af stað um leið og grunur vaknar um frávik í þroska sem eru forsendur snemmtækrar íhlutunar. Skoðaðar eru niðurstöður frá skimunarprófum sem eru lögð fyrir á heilsugæslu og í framhaldi af því er ákveðið í leikskólanum hvaða matstæki leikskólinn kemur til með að nota og foreldrar/forráðamenn upplýstir. Síðan er lagt til að útbúa einstaklingsáætlanir fyrir þau börn sem þess þurfa og virkja foreldra/forráðamenn til samstarfs og senda viðeigandi verkefni heim með börnunum. Þau börn sem þess þurfa fá úthlutað sérstökum sérkennslutímum sem sérkennslustjórar leikskólanna sjá um að skipuleggja. Sérstök áhersla er líka á að vinna markvisst eftir þessum áætlunum inni á öllum deildum leikskólanna. Tekið er tillit til aðferða sem henta hverju barni fyrir sig og sérstada leikskólans er alltaf höfð til hliðsjónar sem er m.a. að vinna markvisst í gegnum leikadæstur. Eftir ákveðinn tíma er staðan síðan endurmetin og tekin er ákvörðun um hvort vísa skuli viðkomandi barni í nánari athugun í viðeigandi sérfræðiþjónustu sbr. Geðheilsumiðstöð barna, Heyrnar- og talmeinastöð eða Rágjafar- og greiningarstöð. Einnig er lagt til að fara ítarlega yfir árangur og frammistöðu barnsins í gegnum símat og niðurstöður frá leikskólanum (Ásthildur Bj. Snorraddóttir o.fl., 2014).

Uppbygging málörvunartíma

Heilastarfsemin hjá ungum börnum er ekki fullmótud og börn eru næmari fyrir íhlutun á yngri árum. Þetta þýðir að því fyrir sem málþroskafrávik eru greind og skilgreind er hægt að draga úr, eða jafnvel koma í veg fyrir, námserfiðleika síðar á lífsleiðinni. Með breyttum verkferlum sem leggja áherslu á snemmtæka íhlutun er hægt að hjálpa börnum með málþroskafrávik. Það á bæði við börn með málþroskaröskun og einnig börn sem eru greind á einhverfurófi eða með aðrar fatlanir sem hafa í för með sér frávik í málþroska. Eitt af því mikilvægasta í málörvun er að læra sjálfstjórn, kunna undirstöðuþætti fyrir boðskipti, hafa innsýn

inn í eigin vanda og ná árangri í málörvun. Þessir þættir tengjast stýrivirkni heilans. Í uppbyggingu málörvunarstunda er mikilvægt að nota aðferðir sem hafa áhrif á þessa virkni með aukinni samvinnu og þekkingu á hvaða aðferðir er best að nota í þjálfun og einnig að velja málörvunarefni við hæfi.

Seinkun í leikþroska og orðaforða getur verið fyrsta vísbendingin um lestrarerfiðleika. Þau börn sem hafa góðan orðaforða hafa forskot í lestrarferlinu vegna þess að þau hafa fleiri orðmyndir á valdi sínu. Hægt er að kortleggja virkan orðaforða hjá börnum með því að leggja fyrir orðaforðagátlista og þroskalista sem meta mál ungra barna (Elín Þóll Þórðardóttir 1998; Rosetti, 2005). Talmeinafræðingar geta metið frávik í orðaforða hjá tveggja ára gömlum börnum og yngri með því m.a. að bera saman hvað er eðlilegt að vera með mörg orð á valdi sínu á mismunandi aldursbilum.

Eitt af því sem þarf að vera til grundvallar allri þjálfun er að skoða hvort að barnið hafi sjálfstjórn og kunni undirstöðupætti fyrir boðskipti s.s hlusta, horfa, bíða, passa hendur, gera til skiptis, sameina athygli, viðhafa sjálfstjórn og geta munað það sem sagt er. Einnig þarf barnið hafa innsýn inn í eigin vanda og geta gert sér einhverja grein fyrir af hverju það þarf að þjálfast það sem er verið að vinna með í málörvun og talþjálfun. Það er hægt að gera með því að útskýra fyrir börnum hugtök eins og að vera þolinmóður, einbeittur, kurteis o.s.frv. Þessir þættir hafa síðan afgerandi áhrif á þrautseigju, seiglu, og úthald sem eru lykilþættir til þess að líða vel og ná árangri í lífinu.

Til þess að ná árangri í málörvun þarf að liggja fyrir greiningu á málþroskafrávikum. Síðan er mikilvægt að vinna með skilgreinda þætti málkerfisins út frá eðli vandans. Leggja þarf áherslu á að vinna út frá hugmyndafræði um snemmtæka íhlutun og nota gagnreyndar aðferðir, með því að vinna út frá mælanlegum markmiðum í málörvun, meta árangur og stuðla að aukinni samvinnu fagstétta og foreldra. Eitt af því sem einkennir góðan kennara er sérfræðiþekking og reynsla. Það er ekki nóg að nota aðferðir sem eru gagnreyndar, heldur þarf kennarinn að kunna að beita slíkum aðferðum ásamt því að meta árangur af því sem er verið að vinna með hverju sinni. Siðferðisvitund, virðing fyrir öðrum fagstéttum og samkennd þarf líka að vera til staðar. Í því ljósi er mikilvægt að vera með teymisvinnu eftir þörfum vegna þess að hver sérfræðingur metur barnið út frá sinni sérfræðiþekkingu.

Mynd 4. Gagnvirk samskipti.

Uppbygging málörvunartíma þarf að vera þannig að þörfum allra barna sé mætt, hóparnir mega ekki vera of stórir, þannig að öll börnin í hópnum fái að njóta sín. Einnig þarf að hjálpa börnum til þess að vera í tengslum við það sem unnið er þannig að það er mjög gott að brjóta málörvunarstundir upp í sjónrænar vísbendingar og kenna börnum félagslegar boðskiptareglur ásamt því að velja málörvunarefni við hæfi og hafa markmið með málörvunarstundinni á hreinu. Síðast en ekki síst þarf að lesa vel í boðskipti allra barnanna sem taka þátt í stundinni og það á sérstaklega við um börn sem nota bendingar, látbragð og óyrt skilaboð til þess að koma hugsunum sínum á framfæri. Það mikilvægasta er síðan að vinna í gegnum leikaðstæður og kunna að vekja áhuga barnanna á mismunandi verkefnum og áhugaverðum hlutum í nánasta umhverfi. Lykill að árangri í allri vinnu með ungum börnum er að þau hafi gaman af því sem er verið að gera hverju sinni og sýni gleði og öryggi í samskiptum. Einnig þurfa öll börn á viðurkenningu að halda og finna að þau eru samþykkt og elskuð eins og þau eru, en samt þarf að skapa tækifæri fyrir þau til þess að ná hámarksárangri hvað varðar mál og læsi.

Meðferðarheldni

Meðferðarheldni er að vera samkvæmur sjálfum sér og vinna markvisst eftir aðferðum sem rannsóknir sýna að skila árangri og eru skilgreindar sem gagnreyndar aðferðir. Hins vegar er sérfræðiþekking kennara hluti af

Mynd 5. Góðir vinir.

gagnreyndum aðferðum (Westby, 2004). Það skiptir miklu máli að aðlaga aðferðir eftir mismunandi þörfum barna í fjölbreyttum barnahópi og þá er mikilvægt að þekkja þroskaþrepin sem börnin fara í gegnum til þess að vera viss um að þær aðferðir sem eru notaðar séu við hæfi hvað varðar aldur og þroska barna á mismunandi aldri. Einnig þarf starfsfólk leikskólans að fylgja vel eftir þeirri aðferð sem hentar mismunandi börnum, fylgjast með nýjungum og vera vakandi fyrir árangri og eftirfylgd aðferða sem eru notaðar í samskiptum við börnin (Ásthildur Bj. Snorradóttir og Bergros Ólafsdóttir, 2021).

Það sem skiptir höfuðmáli í allri vinnu með ung börn er að þau hafi gaman af því sem þau eru að gera og sjái tilgang í allri vinnu sem fer fram í leikskólanum. Það gerist í gegnum leikaðstæður þar sem öll börn geta tekið þátt. Í því samhengi þarf áherslan að vera á að búa til lærdómssamfélag (Anna Kristín Sigurðardóttir, 2008) þar sem allt starfsfólk leikskólans fær notið sín í starfi og finnur að allir sem vinna í leikskóla skipta máli varðandi það að öll börn fái jöfn tækifæri til náms.

Það sem ávallt þarf að hafa í huga í samskiptum við ung börn:

- Að þekkja undirstöðuþætti fyrir lestur og þroskastig í málþroska út frá mismunandi aldri.
- Íhlutun í kjölfar athugana, skimana og prófa.
- Rökstuðning á bak við val á aðferðum sem eru notaðar í íhlutun.
- Nota gagnreyndar aðferðir sem byggja á rannsóknnum, þekkingu og reynslu.
- Vinna með viðeigandi málþætti með áherslu á samsvarandi málörvunarefni.
- Gera alla málörvun skemmtilega og leggja áherslu á að vinna í gegnum daglegar aðstæður og leik.
- Virkja öll börn til þátttöku og fylgja þeirra frumkvæði.

- Ígrunda val á leikföngum, kennsluefni og aðferðum í vinnu með ungum börnum.
- Sýna þrautseigju og þolinmæði í allri íhlutun og vera trúr þeirri aðferð sem valin hefur verið út frá meðferðarhældni. Hins vegar þarf að líka að vera vitund um að breyta um aðferð ef árangur er ekki viðunandi.
- Deila ábyrgð.
- Samvinna fagstétta, skil á milli skólastiga.
- Það skiptir máli að vinna í anda lærdómssamfélagsins, þannig að allir sem vinna með ungum börnum axli ábyrgð á að mæta eftir bestu getu þörfum mismunandi barnahóps.
- Horfa í eigin barm og trúa því að allir geti lært.
- Muna að sinna grunnþörfum allra barna fyrir kærleika, samþykki og virðingu.
- Vinna í nánú samstarfi við foreldra/ forráðamenn barnanna.

Eftirfylgni - árangur

Mikil ánægja hefur verið hjá starfsfólki leikskólanna sem hafa tekið þátt í þróunarverkefninu um snemmtæka íhlutun og læsi leikskólabarna. Það hafa líka komið fram vísbendingar um, að þar sem unnið hefur verið markvisst eftir hugmynd þróunarverkefnisins, að börnin séu betur undirbúin fyrir að takast á við áskoranir grunnskólans. Einnig kemur fram að starfsfólkið upplifir valdeflingu og meira öryggi til að takast á við að vinna markvisst með börn í fjölbreyttum nemendahópi.

Gerð var rannsókn varðandi upplifun fimm leikskólastjóra og þriggja verkefnastjóra í leikskólum á Suðurlandi. Markmið rannsóknarinnar var að skoða styrkleika og veikleika varðandi upplifun þeirra af þróunarverkefninu Snemmtæk íhlutun – mál og læsi. Helstu niðurstöður gefa vísbendingar um að lærdómssamfélag leikskólanna hafi styrkst (Halldóra Guðlaug Helgadóttir, 2022). Þessar niðurstöður eru í samræmi við upplifun annars leikskólafólks frá öðrum sveitarfélögum sem hafa tekið þátt í þessu þróunarverkefni.

Í allri umræðu um skólamála þarf líka að undirstrika mikilvægi leikskólastigsins sem er fyrsta skólastigið og kynna vel próf, skimanir og athuganir sem eru til í leikskólum. Í framhaldi er einnig mikilvægt að kynna allt það kennsluefni/málörvunarefni sem er til í leikskólum og aðferðir til þess að vinna með mismunandi málþætti og undirstöðuþætti fyrir lestur í gegnum leikaðstæður. Það vantar upp á skilning á því mikilvæga hlutverki sem leikskólinn stendur fyrir. Leikskólinn er fyrsta

skólastigið og þarf að efla umræðu um að í leikskólum er lagður grunnur að áframhaldandi námi allra barna. Þessa vegna þarf að ræða lestur og íhlutun út frá heildstæðri skólastefnu þar sem leikskólinn fær það vægi sem hann á skilið og m.a. unnið sé markvisst með börn eftir niðurstöðum úr skimunum frá heilsugæslunni og út frá niðurstöðum frá matstækjum leikskólans. Í því felst að styrkja samstarf á milli heilsugæslu, foreldra/forráðamanna og leikskóla ásamt því að styrkja skil á milli skólastiga.

Lokaorð

Í leikskólum er mikill mannaúður og þekking á aðferðum til þess að vinna markvisst með ung börn í gegnum daglegar aðstæður og leik. Hins vegar þarf að styðja við fólk sem vinnur með börnin okkar og efla það starfsfólk sem tekur faglega forystu í því að mæta þörfum allra barna. Leiðir til að efla starfsfólk leikskóla geta verið að auka almenna þekkingu á þróun í málþroska, þekkingu á undirstöðuþáttum í lestri ásamt því kunna skil á að mæta þörfum barna með fjölbættan vanda. Í bókinni Snemmtæk íhlutun í hnotskurn – verkferakista hugmynda er gott yfirlit yfir íslenskt málörvunarefni, ásamt yfirliti yfir matstæki leikskólans, undanfara máls, eðlilega málþróun, verkferla, uppbyggingu málörvunarstunda, fjölbreyttar kennsluáðferðir og meðferðarheldni svo eitthvað sé nefnt.

Það er mikilvægt að byggja kennsluáðferðir á gagnreyndum aðferðum en það gleymist oft að nefna að sérfræðiþekking kennarans vegur þungt og er hluti af gagnreyndum aðferðum. Þannig þarf að leggja mun meiri áherslu á að styðja betur við kennara á öllum skólastigum með því að vinna í fagteymum með öðrum sérfræðingum og virkri þátttöku foreldra/forráðamanna. Áherslan ætti alltaf að vera á að byrja íhlutun um leið og grunur vaknar um frávík í þroska.

Mörg sveitarfélög hafa tekið þátt í þessu þróunarverkefni sem tengist snemmtækri íhlutun í málþroska og lestri sem hefur eftir leikskóla til að vinna á anda lærdómssamfélagsins. Þá er gert ráð fyrir að allir sem vinna í leikskóla hafi ábyrgð gagnvart því að starfa með ungum börnum og kunni aðferðir sem henta fjölbreyttum nemendahópi, en til þess að það geti orðið verður að vera fagleg forysta og lærdómssamfélag, þar sem allt starfsfólk leikskólans tekur virkan þátt í að vinna þróunarverkefnið með hagsmunum allra barna í huga.

Góður málþroski er undirstaða fyrir allt nám þar sem mál og lestur eru tveir órjúfanlegir þættir. Lestur byggir á góðum málþroska og málið er verkferi fyrir hugsunina. ■

Heimildaskrá

- Anna Kristín Sigurðardóttir. (2008). Faglegt samstarf kennara. *Glæður*, 18, 13–19.
- Ásthildur Bj. Snorradóttir, Anney Ágústsdóttir, Bergrós Ólafsdóttir, Margrét Þóra Jónsdóttir og Sigurður Sigurjónsson. (2014). *Snemmtæk íhlutun í málörvun tveggja til þriggja ára barna*. Höfundar.
- Ásthildur Bj. Snorradóttir, Bergrós Ólafsdóttir, Hlín Magnúsdóttir, Njarðvík og Sara Tosti. (2021). *Snemmtæk íhlutun í hnotskurn. Verkferakista hugmynda*. Höfundar.
- Bjartey Sigurðardóttir. (2001). Hvernig lesum við fyrir börn? Hugleiðingar um mismunandi nálgunarleiðir þegar lesið er fyrir börn og áhrif þeirra á málþroska og ritmálsþekkingu barna. *Talfraeðingurinn*, 15(1), 18–21.
- Elín Þöll Þórðardóttir. (1998). *Orðaskil: Málþroskapróf*. Framsaga.
- Hulme, C. og Snowling, M. J. (2009). *Developmental disorders of language learning and cognition*. Wiley-Blackwell.
- Jóhanna Einarsdóttir, Ingibjörg Símonardóttir og Amalía Björnsdóttir. (2011). Langtímarannsókn á forspárgildi málþroskaathugana frá leikskólaaldri til fullorðinsára. *Netla – Vefitímarit um uppeldi og menntun*.
- Westby, C. E. (2004). A language perspective on executive function, metacognition and self-regulation in reading. Í C. A. Stone, E. R. Stillman, B. J. Ehren og K. Apel (ritstjórar). *Handbook of language and literacy: Development and disorders* (bls. 398–428). Guilford.
- Langtímarannsókn á forspárgildi málþroskaathugana frá leikskólaaldri til fullorðinsára. *Netla – Vefitímarit um uppeldi og menntun*.
- Halldóra Guðlaug Helgadóttir. (2022). *Rísun eins og fuglinn Fönix. Leið að lærdómssamfélögum í leikskólum*. [Óbirt meistaraþrófsritgerð] Háskóli Íslands.
- Hrafnhildur Ragnarsdóttir. (2018). Orðaforði íslenskra barna frá 4–8 ára aldurs: Langtímarannsókn á vaxtarhraða og stöðugleika. *Netla – Vefitímarit um uppeldi og menntun*.
- Rossetti, L. (2005). *The Rossetti infant-toddler language scale*. LinguSystems.
- Jóhanna Einarsdóttir. (2010). *Leikur og nám á mótum skólastiga*. Háskólaútgáfan.
- Westby, C. E. (2004). A language perspective on executive function, metacognition and self-regulation in reading. Í C. A. Stone, E. R. Stillman, B. J. Ehren og K. Apel (ritstjórar). *Handbook of language and literacy: Development and disorders* (bls. 398–428). Guilford.